

Soru: Ev almak için biriktirilen paranın zekatını vermek gerekir mi?

Kısa Fetva

Mükellef bir Müslümanın aslî ihtiyaçlarına sarf etmek niyetiyle biriktirdiği nisaba ulaşan parası üzerinden bir yıl geçmesi durumunda zekât vermesi gerekir. Ancak üzerinden bir yıl geçmeden para bilfiil aslî ihtiyaçlardan birine sarf edilerek kişi borca girse ona zekât gerekmez. Zira kişinin borçlu olduğu miktar zekât hesabına dahil değildir.

Detaylı Fetva

Kişinin ve şer'an bakmakla sorumlu olduğu aile üyelerinin bir yıllık temel ihtiyaçlarına havâic-i asliyye (temel ihtiyaçlar) denir. Zamana bağlı olarak kısmî manada değişiklik gösterebilen temel ihtiyaçlar ev, mobilya, araba, kıyafet, meslek ve üretim için kullanılan araç-gereçler ve ilim ehli için kitaplar olarak ifade edilebilir. Mezkûr mallar kişinin hayatını idame ettirebilmesi için aslî ihtiyaçlar kapsamında değerlendirildiğinden ve nâmî (artıcı) olma özelliği taşımadığından zekâta tabi olmazlar.¹

Yaratılış itibariyle para olarak kabul edilen altın, gümüş ve ticaretle çokça kullanıldığından altın ve gümüş gibi kabul edilen kâğıt paralar ise bizzat değil potansiyel olarak artma özelliği taşımaktadır. Buna göre altın, gümüş ve kâğıt paralar nisap miktarına ulaştığında zekâta tabi olur.² Ancak kişinin aslî ihtiyaçlarını elde edebilmek için biriktirdiği paradan zekâtın gerekip gerekmeyeceği hususunda fukahâ arasında ihtilaf vardır.

Hanefî fukahâsından İbn Melek mezkûr aslî ihtiyaçları “kişinin hayatının sona ermesini hakiki veya takdiri olarak engelleyen mallar” şeklinde tarif ettikten sonra bunlar için harcanmak üzere biriktirilen paranın da zekâta konu olma cihetiyle yok hükmünde olduğunu söylemektedir. İbn Melek asli ihtiyaçlar için biriktirilen parayı susuzluğu gidermek için kişinin yanında bulundurduğu suya benzetmektedir. Söz konusu durumda mevcut su, içmek için kullanılacağından abdest hususunda yok hükmünde kabul edilip teyemmüm caiz olur. Bunun gibi aslî ihtiyaçlara sarf edilme niyetiyle biriktirilen paralar da yok hükmünde olduğundan bunlardan zekât vermek gerekmez.³

Hanefî fukahânın çoğunluğu ise kişinin elinde para olarak bulunan malların nisaba ulaşması durumunda hangi gayeyle biriktirildiğine bakılmaksızın zekâta konu olacağını söylemektedir.⁴ Zira fıkıh metinlerinden anlaşıldığına göre aslî ihtiyaçlar ifadesiyle kastedilen; ev, araba gibi malların bizzat kendisi olup bunlar için biriktirilen para değildir.⁵ Nitekim her durumda nâmî

¹ Ebü'l-Hasen Burhânüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Abdilcelîl el-Fergânî el-Mergînânî, *el-Hidâye şerhu bidâyeti'l-mübedî* (Karaçi, el-Büşra, 2021), 1/299.

² Alâüddîn Ebû Bekr b. Mes'ûd b. Ahmed el-Kâsânî, *Bedâiu's-sanâi' fî tertîbi's-şerâi'* (Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1327), 2/11.

³ Abdullatif b. Abdulaziz b. Emînüddin el-Fakîh el-Hanefî İbn Melek, *Şerhu Mecma'i'l-Bahreyn* (Beyazıt Kütüphanesi, Veliyyüddin Efendi, V1217), vr. 42a.

⁴ Zeynüddîn b. İbrâhîm b. Muhammed el-Mısırî İbn Nüceym, *el-Bahru'r-Râik Şerhu Kenzi'd-Dekâik* (Dâru'l-Kitabi'l-İslami, ts.), 2/222.

⁵ Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilazîz el-Hüseynî ed-Dımaşkî İbn Âbidîn, *Reddü'l-muhtâr 'ale'd-dürri'l-muhtâr* (Lahor: Mektebetü Raşîdiye, ts.), 5/432.

kabul edilen paranın nisaba ulaşması halinde, biriktirilme gayesine bakılmaksızın, zekâtının verilmesi gerekir.⁶

Son dönem Hanefî fukahâsından İbn Abidin bu iki görüşün birlikte değerlendirilerek cemedilebileceğini söylemektedir.⁷ Buna göre kişinin ileride aslî ihtiyaçlarına sarf etmek niyetiyle biriktirdiği nisaba ulaşan parası üzerinden bir yıl geçmesi durumunda zekât vermesi gerekir. Zira söz konusu meblağ zekâtın farz olduğu vakitte herhangi bir ihtiyaca sarf edilmemiştir. Ancak üzerinden bir yıl geçmeden para bilfiil aslî ihtiyaçlardan birine sarf edilerek kişi borca girse ona zekât gerekmez. Zira kişinin borçlu olduğu miktar zekât hesabına dahil edilmez.

⁶ Sirâcüddîn Ömer b. İbrâhîm b. Muhammed el-Misrî İbn Nüceym, *en-Nehrü'l-fâ'ik* (Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 2002), 1/415.

⁷ İbn Âbidîn, *Reddü'l-muhtâr 'ale'd-dürri'l-muhtâr*, 5/433.